

SFO TÆNKETANK DANMARK

INDHOLD

- Nyt fra bestyrelsen
- En overvejelse til debat
- De lokale tanker
- Inklusion som hovedingrediensen i SFO pædagogikken.

Udarbejdet af:
 Guy Rubaudo og Niels Brockenhuus
Ansvarshavende:
 Inge Nøddekær, Henning Neerskov,
 Sussi Maale og Thomas Steffin
Kontakt: Se www.sfotaenketank.dk
Layout: Lise Bernt Hansen
Næste nyhedsbrev: Efterår 2011

Nyt fra bestyrelsen

Med pressemeddelelser på forsiden af folkeskole.dk og kommunernes nyheds-site blev der, efter sidste landsmøde sat fokus på SFO Tænk tankens arbejde. Også BUPL og KL tog vores pressemeddelelser til sig. I forlængelse af denne opmærksomhed er der inviteret til et møde med den politiske del af BUPL og DLF ved Allan Bauman og Dorthe Lange og deres embedsfolk. Indfaldsvinklen til mødet er at sætte fokus på, hvordan alle tre organisationer kan profitere af et samarbejde om udviklingen af folkeskolen. Mødet er endnu ikke afholdt, da vi venter på en tilbagemelding fra de to fagorganisationer.

Derudover har KL inviteret til møde omkring SFO Tænk tankens ideer og arbejde i forhold til netop udviklingen af folkeskolen og herunder, hvordan almen undervisning kan profitere af et tættere samarbejde med SFO. Netop denne vinkel er en mærkesag for SFO Tænk tanken: At tænke i helhed, fælles børn og fælles opgave i udviklingen af den fælles skole.

Til det kommende landsmøde i SFO Tænk tanken 16. september har bestyrelsen besluttet at tage tråden op fra sidste Landsmøde. Denne gang vil vi invitere vores interessenter til at diskutere følgende: Viden om og holdningen til SFOens rolle i fremtidens folkeskole. Denne arbejdstitel udspringer af en debat om diskrepansen mellem, hvad vi ved om børns udvikling og læring kontra de politiske tendenser. Flere dansk-timer giver i sig selv ikke dygtigere børn, hvorimod børnenes tryghed og relationer er grundlaget for læring. Interessenterne vi ønsker at invitere er DLF, BUPL, KL, BKF og fra vidensområdet UCerne og DPU. Det er med

udgangspunkt i overskriften, vi ønsker at debattere med vores interessenter. Landsmødet bliver afholdt i hovedstadsområdet, da de fleste interessenter har hovedsæde her.

Bestyrelsen overvejer, hvordan vi kan få regionsnetværkene mere i spil. Hvordan øges videndelingen på tværs af landet? Hvordan samles de mange gode erfaringer med udviklingen af SFO, pædagoglærer samarbejde, pædagogiske initiativer og ledelse? Vi vil opfordre alle medlemmer til at sende deres artikler og viden til SFO Tænk tanken.

En overvejelse til debat...

Af Niels Brockenhuus, Halsnæs Kommune

I 2010 var det ca. 235.000 børn, der blev passet i SFO. Hvis de i gennemsnit betaler 1400,- kr. om måneden svarer det til en betaling på knap 4 milliarder om året. Når forældre betaler et så anseligt beløb, er det så ikke berettiget til et større politisk fokus og måske især på, hvordan undervisning og SFO pædagogik spiller sammen i forhold til folkeskolens formålsparagraf. Spørgsmålet kunne også være om betalingen bliver en begrænsning i udviklingen. Et alternativt fremtidsscenario for SFO og skole, set i lyset af ønsket om en folkeskole, der både er inkluderende, innovativ og faglig kunne være, at SFOen blev gjort betalingsfri og derved for alle. På denne måde kunne man udvikle en fælles skole med udgangspunkt i samarbejdet om de fælles børn. Fremtidssceneriet har selvfølgelig den økonomiske begrænsning, at folketingset ikke ønsker at "samle regningen op" fra kommunerne, og kommunerne ønsker ikke at miste et økonomisk styringsparameter.

Sæt X i kalenderen den 16. september 2011

3. Landsmøde i SFO tænketank Danmark
afholdes den 16. september 2011.

Landsmødet vil foregå i hovedstadsområdet.

De lokale tanker: "Sådan gør vi i Region Nordjylland"

Region Nordjylland er pt. repræsenteret med 5 medlemskommuner i SFO Tænketank Danmark.

Jane Christensen, SFO leder i Brønderslev er regionens tovholder.

Formålet med netværket er at producere lokale tanker til tænketanken.

Mødefrekvens og længde

Der afholdes 4 årlige møder, og disse placeres hhv. før og efter de to årlige landsmøder. Mødernes varighed er fortrinsvis 8.30.- 12.30 inklusiv forplejning. Der udvises fleksibilitet i forhold til at afholde heldagsmøde, såfremt dette er aktuelt.

Lokalitet og økonomi

Netværksmøderne afholdes på skift i kommunerne, og værtskommunen afholder udgifterne til forplejning. Ved større udgifter til f.eks. en foredragsholder afholdes udgiften solidarisk.

Tovholder

Tovholder for regionen forestår kontakten til bestyrelsen, anmoder pr. mail om emner til dagsorden til det forestående møde og udarbejder dagsorden i loyalitet til bestyrelsens retningsanvisninger, medlemmernes input og de overordnede temaer:

- Læringsmiljø
- SFO pædagogik
- Den fælles skole
- Ledelse og organisation

Lokalt aktuelt

Medlemmerne byder ind på dagsordenen, hvis det der, rører sig lokalt, kan være af særlig interesse at reflektere over regionalt.

Videndeling i praksis

Medlemmerne forpligter sig til at udbrede viden i de kontekster, der arbejdes i til daglig på institutions- og forvaltningsniveau samt i div. lederfora.

Nyt fra Region Nordjylland

Hvis svaret er professionsudvikling, i optikken SFO pædagogik

- Hvad er så spørgsmålet?

Det nordligste netværk, som arbejder for foreningen "SFO Tænketank Danmark" har afholdt sit første møde d. 2. februar 2011.. Regionen er repræsenteret ved konsulenter, SFO- og skoleledere i 5 kommuner. SFO Tænketank Danmark arbejder med 4 temaer - SFO pædagogik – den fælles skole – ledelse og organisation – læringsmiljø. I Nordjylland gik debatten omkring professionsudvikling.

Af: Jane Christensen, SFO leder i Brønderslev, Tovholder for region Nordjylland.

Vi skal stoppe op og italesætte det pædagogiske fundament. Ser vi på SFO'ernes historie, er italesættelsen af vores arbejde skiftet gennem årene, hvor der i vejledningen for SFO står, at vi skal passe børn og tilbyde leg og beskæftigelse, og disse verber anvendes i praksis. I dag ser jeg en øget tendens til, at der i praksis arbejdes mod en italesættelse af reflekterende professionelle, der er i stand til at arbejde teoretisk, systematisk og begrundet i udviklingsstøttende relationer. Dette er et paradigmeskifte, som vi selv skal byde ind på i debatten. Øget bevidsthed på kommunikationens betydning, vi er professionelle, der understøtter børns udvikling.

Der hvor den professionelle adskiller sig fra én, der "bare" passer børn, er for mig, der hvor den professionelle er kompetent, teoretisk velfunderet, reflekterende i forhold til praksis og fagligt opdateret.

De gode historier fra praksis har betydning.

Vi kan anvende de midler, vi allerede har til rådighed i form af mål- og indholdsplaner, hvilke diskurser er det, vi ønsker at belyse? Der er overordnede emner, der ønskes beskrevet og sat mål og visioner op for, og netop her, tænker jeg, er et af de steder, vi har gode muligheder for at blive hørt. SFO er de senere år også blevet en del af kvalitetsrapporten, som giver adgang til både forvaltning og politikere. De budskaber vi vil formidle skal skæres ind til benet, således at de fremstår skarpt, da konkurrencen om opmærksomheden er stor.

De gode historier skal bæres frem og anskues fra flere forskellige optikker. Det er væsentligt, at de daglige praktikere gør sig overvejelser om, hvilke budskaber der med fordel kan formidles, og hvilke midler der er til rådighed. Det ligger kulturelt indlejret, også i det nordjyske at vi passer os selv og går stille med dørene. Men hvis der er nogen, der besidder en viden om SFO, og hvilken betydning det kan have for børn at være omgivet af professionelle, der arbejder målrettet for at understøtte børnenes udvikling, så de på sigt er godt rustet til at begå sig i vores hyperkomplekse samfund, må det da være de praktikere, der til dagligt arbejder med børnene. Måske er det især institutionslederne, som må fokusere på italesættelse af SFO arbejdet. De billeder vores politikere, forældre og det omkringliggende samfund har af os og vores profession, bygger på deres for forståelser og informationer, som de har om os og fra os. Skal vi så ikke udbygge kommunikationen, dels via en professionel italesættelse i institutionerne og dels via anvendelse af de kommunikationsskilder, vi i stor stil har til rådighed.

Der er gennem årene talt om heldags-skole og helhedsskole, og aktuelt er det på dagsordenen igen.

De to faggrupper – lærere og pædagoger skal supplere hinanden og tage det bedste fra begge professioner og i fællesskab arbejde for at skabe samfundsparende børn og unge. Hvordan ser de unge mennesker ud, vi efterspørger på arbejdsmarkedet? Regeringen mener, at vi skal gå længere tid i skole. 95 % af alle børn skal have en uddannelse,

De gode historier fra praksis

nogle er begyndt at skele til Kina, andre nævner Emma Gads dyder. De store virksomheder efterspørger kreativitet og innovativitet. Målene er diffuse og arbejdet ligger hos os. Undervisningsassistenter er et nyt begreb i de danske folkeskoler, evalueringer af forsøgsprojekter gennem de sidste 2 år viser, at der hvor opgaven er defineret, og praksis bygger på samarbejder mellem underviseren og den pædagog, der er undervisningsassistent, er det fremmende for øget trivsel, arbejdsro og tid. Jeg har ikke fundet billeder, som viser

øget faglighed, men mon ikke mere arbejdstid og ro i klasseværelset, der er fremkommet af øget trivsel, viser sig som øget faglig udvikling. Trivsel læner sig op af, at konflikter bliver løst, og opmærksomhed og nærvær er lettere at efterleve, når undervisningsdelen indeholder en trivselsmedarbejder.

Der findes et utal af gode eksempler på samarbejde mellem lærere og pædagoger. Jeg synes, at vi institutionsledere skal berige omverdenen med det gode arbejde, vi går og udfører.

Inklusion som hovedingrediensen i SFO pædagogikken.

Af: Sanne Gudmann, pædagogisk konsulent, Helsingør.

I det pædagogiske arbejde i SFO, hvor udviklingen af barnets almene personlige og sociale kompetencer indgår som vigtige elementer, er "inklusion" og hermed "læring og udvikling i fællesskaber" blevet ufravigelige begreber i den daglige pædagogiske praksis. Inklusion er vel egentlig "født" ud af rummelighed, men i min fortolkning af begreberne rækker "inklusion" langt videre. Bag rummelighedsbegrebet ligger, at alle skal kunne være under samme tag, og med dette kan tanken om "tålt ophold" være nærliggende. Med inklusionsbegrebet udvides det "at blive rummet" til "retten til deltagelse i fællesskabet". Det betyder, at de involverede ikke kun opholder sig under samme tag, men også bidrager med noget, som er anerkendt og værdifuldt for det pågældende fællesskab.

At skabe deltagelse gennem deltagelse.

Den inkluderende praksis retter sig således både mod individet, den sociale kontekst og mod relationen mellem individet og dets sociale kontekst. Barnet udvikler sin identitet i samspil med andre, derfor er det vigtigt, at pædagogen har fokus på det sociale miljø i SFO'en og gennem sin egen deltagelse, arbejder med samspillet og relationen. Deltagelse kan enten være en direkte

involvering i det der foregår, eller en deltagelse på "sidelinien". For børn i SFO og indskoling betyder deltagelse – at få lov til at være med – rigtig meget. Her er relationen til kammeraterne vigtigere end relationen til de voksne.

Børnene bruger rigtig meget energi på at udtænke strategier for at skaffe sig deltagelse i de fællesskaber, som har betydning for den enkelte. Men selvom børnene anser kammeraterne som de vigtigste, kan man ikke konkludere at de voksne derved er uden betydning. De voksne, har ansvaret for at skabe de sociale kontekster, som giver alle børn mulighed for deltagelse.

De fleste børn har ingen problemer, med at blive en del af fællesskabet, men der er også en del børn, som ikke mestrer det. Denne gruppe bør have pædagogernes (og lærernes) fulde opmærksomhed. Det er de børn der er sårbare og ofte udelukkes af de grupper, som de inderligt ønsker at være en del af.

Forskellige fleksible fællesskaber.

Børn lærer ikke at være en del af fællesskabet ved at blive udelukket fra det. Det er en pædagogisk opgave at tilrettelægge hverdagen, så alle børn kan deltage i de fællesskaber, som er betydningsfulde for det enkelte barn.

Rummelighed kontra inklusion.

Barnet udvikler sin identitet i samspil med andre.

Det er en pædagogisk opgave at være opmærksom på de sociale processer i SFO'en

I SFO'en eksisterer der mange forskellige former for fællesskaber, hvoraf nogle er tilrettelagt af de voksne, og andre er skabt af børnene selv. Men ikke alle fællesskaber har lige stor betydning for det enkelte barn. Derfor indebærer retten til deltagelse også retten til ikke at deltage.

Børn vil gerne være med, men ikke til hvad som helst og evnen til at kunne forholde sig selektivt til noget, indgår også som en del af udviklingen af barnets alsidige og sociale kompetencer. Det er en pædagogisk opgave at være opmærksom på de sociale processer, som foregår mellem børnene, for at kunne støtte dem i at konstruere forskellige former for fællesskaber, så alle børn tilgodeses. Der kan være børn, der har brug for støtte til at "melde sig ud" af fællesskaber, som ikke er positive for dem, og guides til at finde andre og mere befordrende fællesskaber.

Derfor skal pædagogerne indstille sig på, at gøre op med egne eller institutionens rutiner, normer og regler, for at kunne omorganisere og etablere fleksible former for aktiviteter og hverdagsrutiner, som inkluderer alle børns mangfoldige kompetencer. Det kan betyde, at man må gøre op med den traditionelle værkstedstanke og i stedet se på indholdet i pædagogikken og således også samværet, for at kunne tilbyde børnene nye former for lærings- og udviklingsrum. Derved bliver det ikke aktiviteten, som udgør den vigtigste "ingrediens" i den pædagogiske praksis, men den sociale kontekst, hvori aktiviteten foregår.

Det er ikke barnet som er problemet.

Men hvad med de børn, som ikke umiddelbart "passer ind" i den gængse struktur og derfor enten udelukkes, eller ofte befinder sig i konflikter med de andre børn og pædagogerne?

Med en inkluderende tilgang flyttes fokus på barnet som problemskaber, til at se på de udfordringer der kan være i de livsbetingelser, relationer og fællesskaber, som barnet indgår i. Herved opdager man, at problemerne ikke nødvendigvis skal forstås som et udslag af barnets personlige egenskaber, men

i høj grad også lader sig forstå på baggrund af barnets udsatte position og begrænsede muligheder for deltagelse. I en inkluderende pædagogik behøver oplevelse og læring ikke at "forstyrres" af de børn, som ikke retter sig efter pædagogens plan, men det kræver, at pædagogen er villig til at ændre på praksis og tilpasse struktur og rutiner i forhold til børnenes forskellige kompetencer.

Dette fordrer en villighed til at gå ud over "plejer". Derfor er det også en nødvendighed at hele personalegruppen har en fælles forståelse for og viden om, hvordan der kan arbejdes med inklusion og læring i fællesskaber.

I arbejdet med inklusion og læring i fællesskaber eksisterer der ikke en færdig metode eller et færdigt koncept. Det er vigtigt at være opmærksom på forskellige, varierede faktorer.

Følgende forhold er absolut relevante i forsøget på at styrke inklusionen:

- De strukturelle forhold, hvor der er fokus på hvilke mekanismer i den pædagogiske struktur, der udelukker nogle børn fra at "komme ind i varmen". Det kan være skiftet fra undervisning til SFO tid, måden at holde samling på, hvordan man vælger aktiviteter, igangsætter en fodboldkamp, og meget andet i hverdagsrutinen.
- Tilrettelæggelse af en pædagogisk praksis, som udfordrer alle børns udviklingspotentiale.
- Forskellighed som en grundlæggende betingelse for alles læring og involvering og som en styrke, fordi den opfordrer til et bredere spektrum for læring.
- Nødvendigheden af at aflære sig gamle rutiner og normer, og at kunne undre sig og forbløffes frem for at forarges.

Alt dette kræver en vis risikovillighed, fordi man kan komme ud på gyngende grund og befinde sig i situationer, hvor den gamle facitliste ikke længere slår til. Her er ingen skræddersyet metode, fordi det er konteksten, der afgør, hvad

SFO'en komplementerer og supplerer det som ellers foregår i skolen.

Inklusion er at støtte den enkelte og fællesskabet.

der er godt i netop denne situation. For at en ny arbejdsmetode skal lykkes, er det nødvendigt, at ledelsen går forrest og fungerer som tovholder. Ledelsen må opmuntre og holde ved, når struktur, praksis, rutiner og normer i SFO'en skal underlægges gennemgribende forandringsprocesser.

Samarbejde om inklusion i skole og SFO.

SFO'en er en vigtig del af skolens virksomhed, fordi den komplementerer og supplerer det, som ellers foregår i skolen, og således skaber sammenhæng i barnets liv.

I SFO'en er det muligt at tilrettelægge en pædagogisk praksis hvor fokus lægges på:

- Fleksible fællesskaber
- Fokus på fællesskabet frem for fokus på det, som skal læres
- Andre former for fysiske rammer og læringsrum

I SFO'en er der som udgangspunkt længere tid til de pædagogiske forløb, og på baggrund af det og de ovenstående punkter er der mulighed for at skabe optimale rammer for lærende fællesskaber.

I samarbejdet mellem skolens undervisnings- og SFO tid vil det være oplagt at arbejde med inklusion som det "fælles tredje". På den måde kan alle børn gives bedre mulighed for deltagelse. Pædagogen kan med fordel deltage i undervisningsdelen, ikke som støttepædagog, men med den særlige viden og kunnen i forhold til relationsarbejde, som kendetegner den pædagogiske faglighed.

Et velfungerende lærer-pædagog team i indskolingen vil kunne øge muligheden for alle børns deltagelse i fællesskaber, og dermed kan man undgå, at nogle børn meget tidligt i skoleforløbet, oplever at blive ekskluderet. Hvis inklusion som et "fælles tredje" skal lykkes, vil det, som i alle andre succesfulde forandringsprocesser, fordrer at alle involverede fagpersoner, og ikke mindst forvaltninger og ledelser – opmuntrer, støtter og holder fast.

Inklusion er ikke kun at støtte den svage, men også at styrke fællesskabet.